

Қазақстан Республикасының Ғылым және жоғары білім министрлігі
Болон процесі және академиялық ұтқырлық орталығы

**2022 ЖЫЛҒЫ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖОҒАРЫ ОҚУ
ОРЫНДАРЫНДА ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУДЫ ІСКЕ
АСЫРУ МОНИТОРИНГІ**
(1-блок 5-тармақ)

Аналиткалық анықтама

Астана қ., 2022

2022 ЖЫЛҒЫ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУДЫ ІСКЕ АСЫРУ МОНИТОРИНГІ

Қашықтықтан оқыту

Жоғары және қосымша білім беру саласының цифрлық трансформациясы оқу процесінің өзін де, оның ұйымдық құрылымдарын да өзгертуді білдіреді. Цифрландыру әсіресе университеттер үшін өзекті, өйткені үздік студенттер мен оқытушыларды іріктеу үшін бәсеке күшейіп, университет түлектерінен цифрлық технологияларды тәжірибеде қолдана білу талап етіледі. Қашықтықтан оқытудың білім беру ортасында пайдалану мүмкіндігі зор.

2015 жылғы 20 наурыздағы No 137 Білім беру ұйымдарына қашықтықтан оқытуды қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды және қашықтықтан оқыту бойынша білім беру процесін ұйымдастыру қағидаларын және нысан бойынша білім беруді ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы No 137 бұйрығына сәйкес жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің білім беру бағдарламалары бойынша онлайн оқытуды, білім беру ұйымдары денсаулық жағдайы бойынша дәрігерлік-консультациялық комиссияның қорытындысы бар қашықтықтан оқытуды жүзеге асырады;

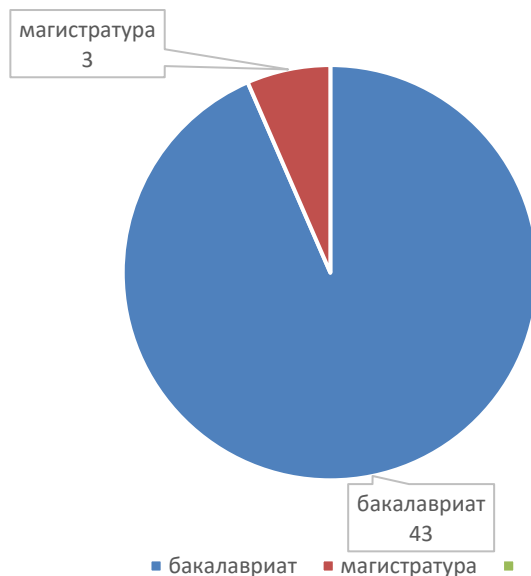
2022-2023 оқу жылының бірінші жартыжылдығында қашықтан оқыту Қазақстанның **71** оқу орнында, азаматтық білім беру ұйымдарының жалпы санының **70%**-ында (102) қолжетімді.

Қазақстанда 2022-2023 оқу жылында тек қана қашықтан білім алған (денсаулық жағдайы бойынша дәрігерлік-консультациялық комиссияның қорытындысы негізінде қашықтықтан оқыту форматына ауыстырылған және қашықтықтан оқыту форматына көшірілген) білім алушылар саны, халықаралық, республикалық оқу-жаттығу жиындарына, спорттық жарыстарға, зияткерлік-шығармашылық байқаулар мен фестивальдерге қатысу кезеңіне қатысу негізінде) 8 ЖЖОКБҰ-да 46 адамды құрады, бұл азаматтық ЖЖОКБҰ жалпы санының 8%-ын құрады (барлығы 102). Кейбір ЖЖОКБҰ ерекшеліктеріне байланысты, мысалы, шығармашылық немесе медициналық университеттер қашықтықтан оқытуды жүзеге асыра алмайды.

Қашықтықтан оқитын студенттердің жалпы санынан **39** студент денсаулық жағдайы туралы дәрігерлік-консультациялық комиссияның қорытындысы бойынша қашықтықтан оқыту форматына ауыстырылды. Оның 36-сы бакалавриатта, 3-і магистратурада білім алуда.

7 студент халықаралық, республикалық оқу-жаттығу жиындарына, спорттық жарыстарға, зияткерлік-шығармашылық байқаулар мен фестивальдерге қатысу негізінде қашықтықтан білім алуда, олардың барлығы бакалавриат студенттері.

Білім деңгейі бойынша оқушылардың үлесі

2022-2023 оқу жылының бірінші жартыжылдығында қашықтан оқыту пәндерінің жалпы саны 217, оның 193-і бакалавриат, 24-і магистратура пәндері. Қашықтықтан оқытуға көшірілетін пәндер саны оқудың барлық кезеңінде пәндердің жалпы көлемінің 20% дейін құрайды.

ОЖК қорытындысы бойынша синхронды форматта қашықтықтан оқытын студенттер оқытын пәндер саны 100-ді құрады, оның ішінде 91-і бакалавриат, 9-ы магистратура пәндері.

Асинхронды форматта ОЖК қорытындысы бойынша қашықтықтан оқытын студенттер оқытын пәндер саны 100-ді құрады, оның ішінде 85-і бакалавриат, 15-і магистратура пәндері.

Білім беру ұйымының шешімі бойынша оқу материалдарын өз бетінше меңгеру арқылы ШҚК қорытындысы бойынша қашықтықтан оқытын студенттер оқытын пәндер саны 10-ды құрады, оның ішінде бакалавриаттың барлық пәндері.

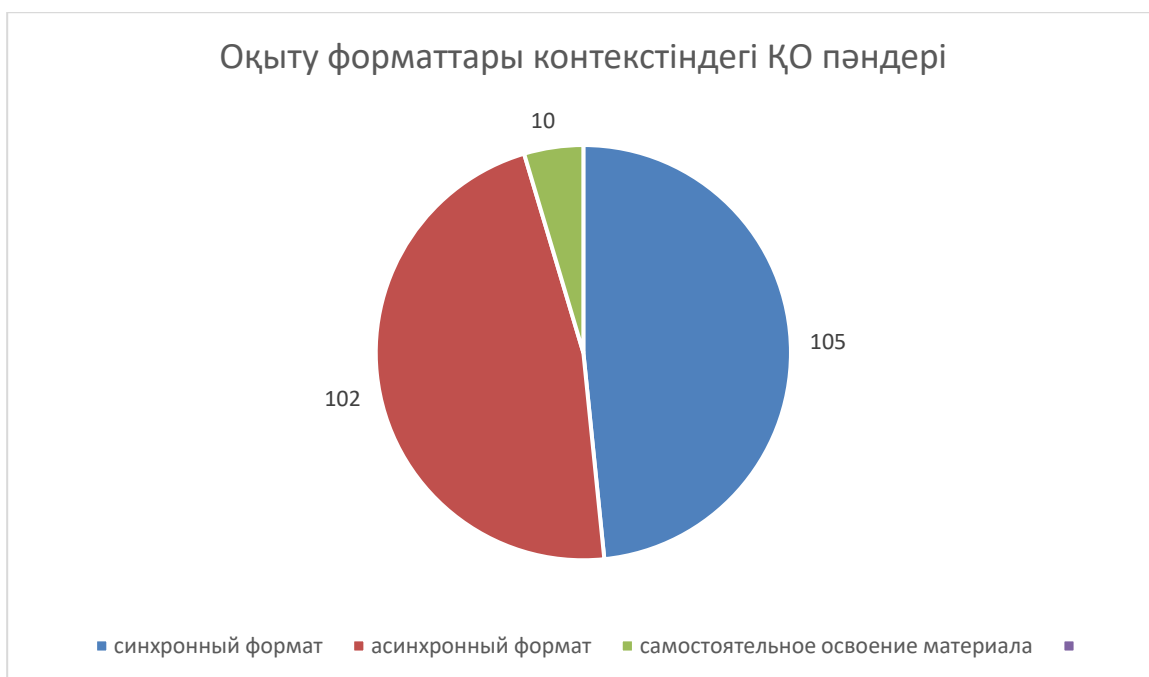
Студенттер – конкурстарға, оқу-жаттығу жиындарына, жарыстарға, фестивальдерге синхронды форматта қатысушылар қашықтан оқытын пәндер саны 5-ті құрады, оның ішінде барлық бакалавриат пәндері.

Асинхронды форматтағы конкурстарға, жарналарға, конкурстарға, фестивальдерге қатысушылар қашықтан оқытын студенттердің қашықтан оқытын пәндер саны 2 болды, оның ішінде бакалавриаттың барлық пәндері.

Білім беру бағдарламаларының саны 39, оның ішінде 36 бакалавриат білім беру бағдарламасы, 3 магистратура білім беру бағдарламасы.

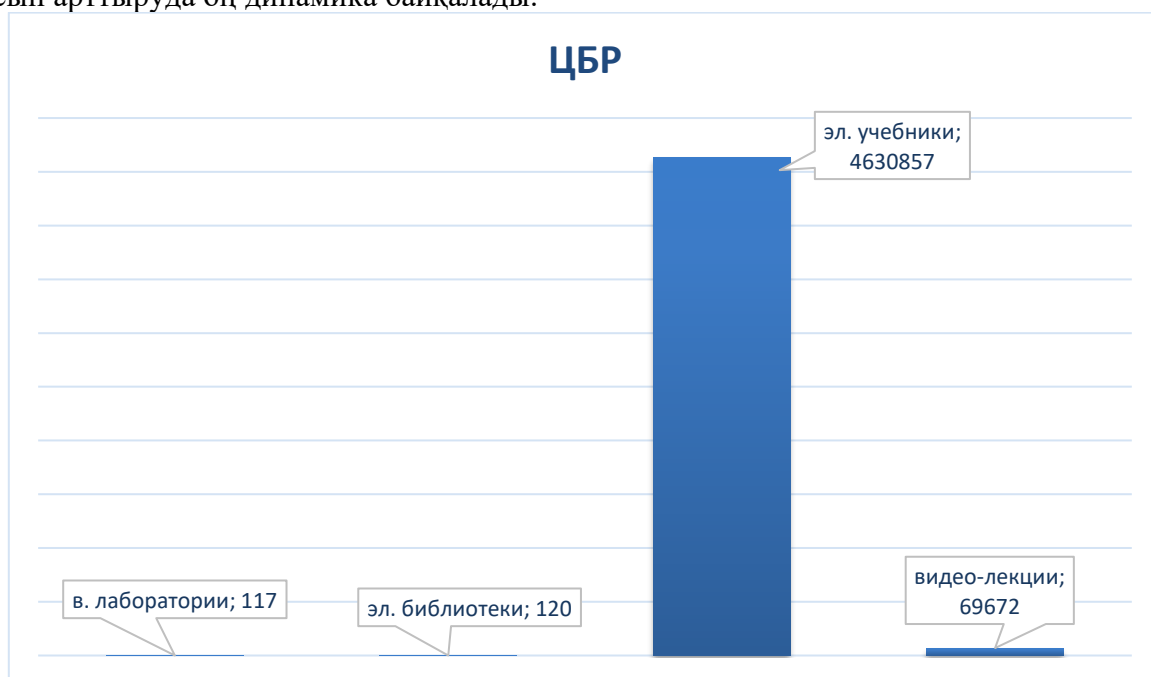
		бакалавриат	магистратура	барлығы
Студенттер ОЖК қорытындысы бойынша	Синхронды формат	91	9	100
	Асинхронды формат	85	15	100
	Самостоятельное освоение	10		10
студенттер – конкурстардың, жарналардың, байқаулардың,	Синхронды формат	5		5
	Асинхронды формат	2		2

фестивальдердің қатысушылары				
------------------------------	--	--	--	--

2022-2023 жж. бірінші жартыжылдықта қашықтықтан оқытуды жүзеге асыруға тартылған профессорлық-оқытушылар құрамының саны қашықтықтан форматтағы студенттер контингенті бар ЖЖОКБҰ-да 506 адамды құрады.

Мониторинг нәтижелері бойынша 2022-2023 жылдары виртуалды зертханаларды (117), электронды кітапханаларды (120), электронды оқулықтарды (4 630 857), бейнедәрістерді (69 672) қамтитын ДЭҚ жалпы саны 4 700 766 бірлікті құрады (3-кесте) Отандық ЖОО-ның ҚОТ базасын ұлғайту, сол арқылы қашықтықтан білім беру сапасын арттыруда оң динамика байқалады.

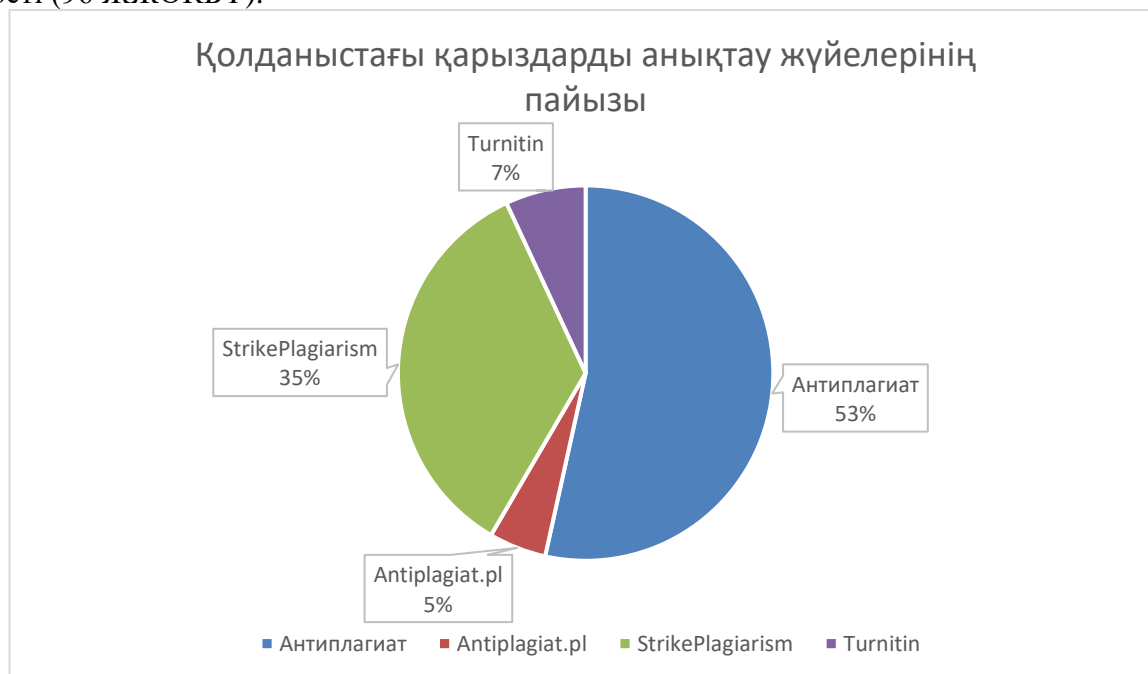
Меншікті ЦБР	Меншікті емес ЦБР	Барлығы
--------------	-------------------	---------

Вирт. зертханалар	71	46	117
Электрондық пошта кітапханалар	80	40	120
Электрондық пошта оқулықтар	1 620 799	3 010 058	4 630 857
Бейне дәрістер	29 263	40 409	69 672
Барлығы:	1 650 213	3 050 553	4 700 766

Барлық 102 ЖЖОКБҰ сандық платформасы бар екенін хабарлады. 44 ЖЖОКБҰ LMS Platonus жүйесін, 35 ЖЖОКБҰ Moodle жүйесін, 2 ЖЖОКБҰ HeRo Study Space, 3 ЖЖОКБҰ Canvas, 17 ЖЖОКБҰ Univer 2.0 жүйесін пайдаланады. Қ.Сәтпаева Polytechonline өз дизайнының жүйесін пайдаланады

102 ЖЖОКБҰ-ның 99-ы бақылау жүйесі бар екенін хабарлады (Семей медициналық университеті тексеру жүргізбегенін хабарлады). Қазақ ұлттық өнер университеті және атындағы Қазақ ұлттық консерваториясы. Құрманғазы шығармашылық сипатына байланысты онлайн-прокуратура жүйесін пайдаланбайды, оның орнына оқытушылар құрамы емтихан тапсыру үшін бақылаушы қызметін атқарады. Пайдаланылған прокторинг жүйелері: Verigram - 8 ЖЖОКБҰ, OES - 16, Proctorus - 7, Aero proctoring - 7, Platonus - 44 Examus - 17. 2021-2022 жылдармен салыстырғанда онлайн-прокторингті қолданудың 28%-ға айтарлықтай өскені байқалады (71 ЖЖОКБҰ) , бұл 2020-2021 жылдармен салыстырғанда 13%-ға көп (62 ЖЖОКБҰ). Оң үрдіс бар.

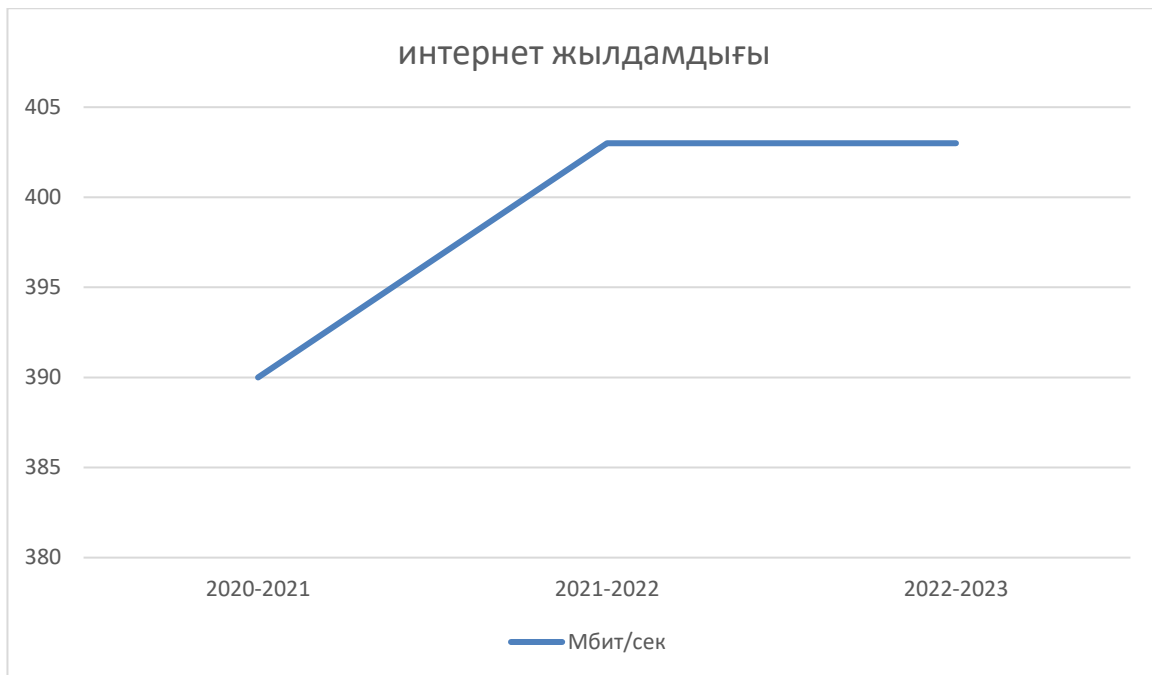
101 ЖЖОКБҰ Antiplagiat (54), Antiplagiat.pl (5), StrikePlagiat (35), Turnitin (7) сияқты қарыз алуды анықтау жүйелерінің бар екенін хабарлады. Құрманғазы атындағы Қазақ ұлттық консерваториясында қарыз алуды анықтау жүйесі бар екені хабарланған жоқ. Бұл көрсеткіш 2021-2022 және 2020-2021 оқу жылдарымен салыстырғанда 4%-ға өсті (96 ЖЖОКБҰ).

Барлық 102 ЖЖОКБҰ пәндер бойынша электронды тіркеуден өткенін хабарлады (сандық платформа арқылы).

71 ЖЖОКБҰ жатақханада электронды тіркеу жүйесі бар екенін хабарлады.

ҚР ЖЖОКБҰ Интернет желісінің мәлімделген жылдамдығы 50 Мбит/с-тан 3071 Мбит/с дейін ауытқиды, орташа жылдамдығы 403 Мбит/с. (кесте 3)

Қашықтықтан оқытуды жүзеге асырудағы мәселелер

Қашықтықтан оқытуды енгізуде кейбір мәселелер бар, мысалы:

- оқушылар арасында интернет жылдамдығының төмендігі, интернеттің болмауы немесе аудандарда, ауылдық жерлерде интернет байланысының нашарлығы;
- студенттердің немесе педагогикалық ұжымның компьютерлік сауаттылығының жеткіліксіздігі;
- ҚОТ құру үшін үлкен уақыт пен ресурстық шығындар;
- қашықтықтан білім беруде сертификаттары жоқ педагог кадрларды оқу процесін ұйымдастыруға тарту.

ЖЖОҚБҰ ұсынған жоғарыда аталған мәселелерді шешу жолдары мыналарды қамтиды:

- оқытушылар құрамы/студенттер үшін компьютерлік сауаттылық бойынша семинарларды/тренингтерді жүйелі түрде өткізу;
- компьютері бар адамдар үшін ДО пайдалануға рұқсат;
- жеткізушілер санының артуы;
- ПОҚ-да өзін-өзі аттестациялауды жүргізу;
- Қазақстан Республикасының жоғары оқу орындары үшін бірыңғай білім беру порталын әзірлеу және енгізу;
- білім беру мазмұнын жетілдіру, оқу материалдарын әзірлеуде мультимедиялық құралдарды пайдалану;
- компьютердің аппараттық және бағдарламалық құралдарын таңдау және сатып алу.

Сабақтарды тиімді өткізу және оқу материалын электронды платформаларда көрсету үшін студенттердің максималды белсенділігін және пәндік кері байланысты қамтамасыз ететін заманауи әдістемелік тәсіл қажет. Мобильді құрылғылар мен дербес компьютерлер қазіргі жағдайда жылдам кері байланысты алуда оңтайлы болып табылады, сондықтан студенттердің де, мұғалімдердің де техникалық жабдықталуы, жоғары жылдамдық, Интернетке қосылудың тұрақтылығы және цифрлық сауаттылықтың жоғары деңгейі табысты жұмыстың басымдықтары болып табылады. жоғары оқу орындарында қашықтықтан оқытуды енгізу.

Жаппай ашық онлайн курстары

ЖАОК (жаппай ашық онлайн курстары) – электронды оқыту технологияларын және Интернет арқылы ашық қолжетімділікті пайдалана отырып, жаппай интерактивті қатысумен оқыту курсы. Айта кету керек, ЖАОК тек қашықтықтан оқыту курстары ғана емес, сонымен қатар әртүрлі іс-әрекеттердің кең ауқымын қамтитын жеке оқыту әдістемесі. Әрбір әдістеме сияқты, ЖАОК -тың да артықшылықтары мен кемшіліктері бар.

ЖАОК пайдаланудың артықшылықтары:

- Интерактивтілік
- Жылдам кері байланыс және бағалау
- Тегін оқу кестесі
- Материалдың құрылымдық көрсетілімі

ЖАОК кемшіліктері:

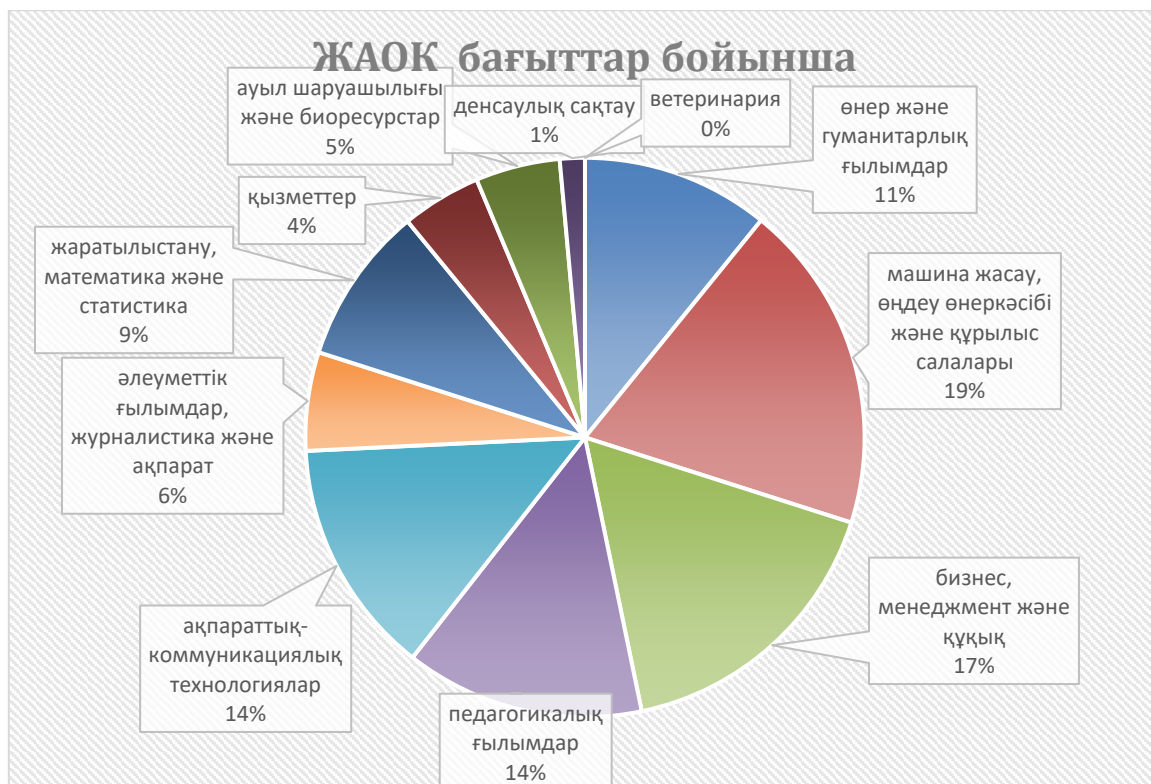
- Оқу материалын өздігінен меңгеру кейбір оқушылар үшін қиындық туғызады
- Тапсырмалардың орындалуына бақылаудың болмауы немесе аз бақылау
- Жоғары техникалық жабдыққа, тұрақты интернет байланысына қажеттілік.

Қазақстанда 2022-2023 оқу жылының бірінші жартыжылдығында ЖАОК 102-ден 47 азаматтық ОҚБ жүзеге асырды (45%), бұл 2021-2022 оқу жылымен (44 ОБПЕ) салыстырғанда 4%-ға артты, 2020-2021 жылдармен салыстырғанда 9% (40 ОВРЕ).

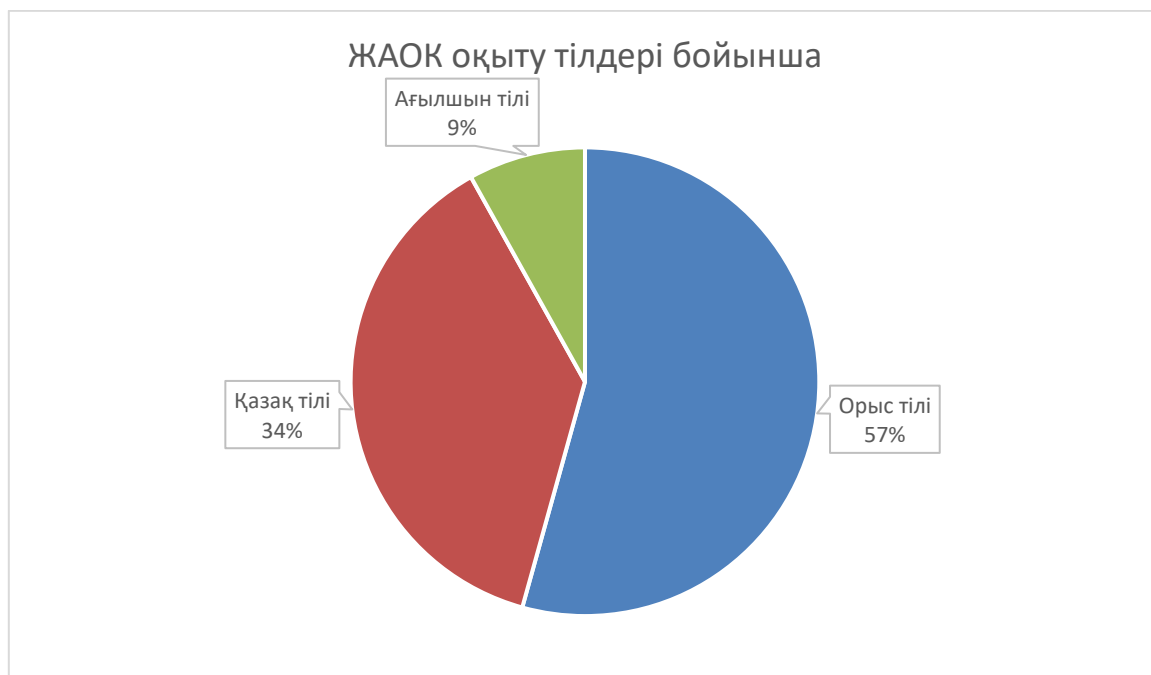
Осы кезеңдегі ЖАОК жалпы саны 1106 болды, бұл 2021-2022 оқу жылымен (1298 ЖАОК) салыстырғанда 15%-ға аз, бұл кезде олардың саны 2020-2021 оқу жылымен (982 ЖАОК) салыстырғанда 19%-ға өсті.

Оқыту бағыттары бойынша ЖАОК келесідей бөлінеді:

- өнер және гуманитарлық ғылымдар – 120;
- машина жасау, өңдеу өнеркәсібі және құрылыс салалары – 211;
- кәсіпкерлік, менеджмент және құқық – 186;
- педагогикалық ғылымдар – 153;
- ақпараттық-коммуникациялық технологиялар – 151;
- әлеуметтік ғылымдар, журналистика және ақпарат – 63;
- жаратылыстану-математика және статистика – 101;
- қызметтер – 51;
- ауыл шаруашылығы және биоресурстар – 54;
- денсаулық сақтау – 16;
- ветеринария – 0.

Оқыту тілдері бойынша ЖЖОКБҰ әзірлеген ЖАОК ең үлкен үлесі орыс тілінде – **57%** (630), қазақ тілінде – **34%** (377), ағылшын тілінде – **9%** (99).

2022-2023 оқу жылының бірінші жартыжылдығында Қазақстан Республикасы ЖЖОКБҰ жанындағы ЖАОК-та **51 283** адам оқыды.

Сонымен қатар, ЖАОК студенттерінің айтарлықтай санына қарамастан, олардың аз ғана бөлігі сертификаттар алады, яғни курсты соңына дейін аяқтайды. 2022-2023 оқу жылының бірінші жартыжылдығында курс соңында берілген сертификаттар саны **5563** сертификатты құрады.

Бірқатар ЖЖОКБҰ-да ЖАОК студенттердің санаты (жынысы, жасы, білім деңгейі және т. , оқу тенденциялары.

Гендерлік көрсеткіш бойынша ер студенттердің үлесі (24451) жалпы саннан 48%, әйелдер (22688) – 44%, 4144 оқушының жынысы (8%) көрсетілмеген.

Оқушылардың жасы бойынша саны:

25 жасқа дейін - 36 774 адам,

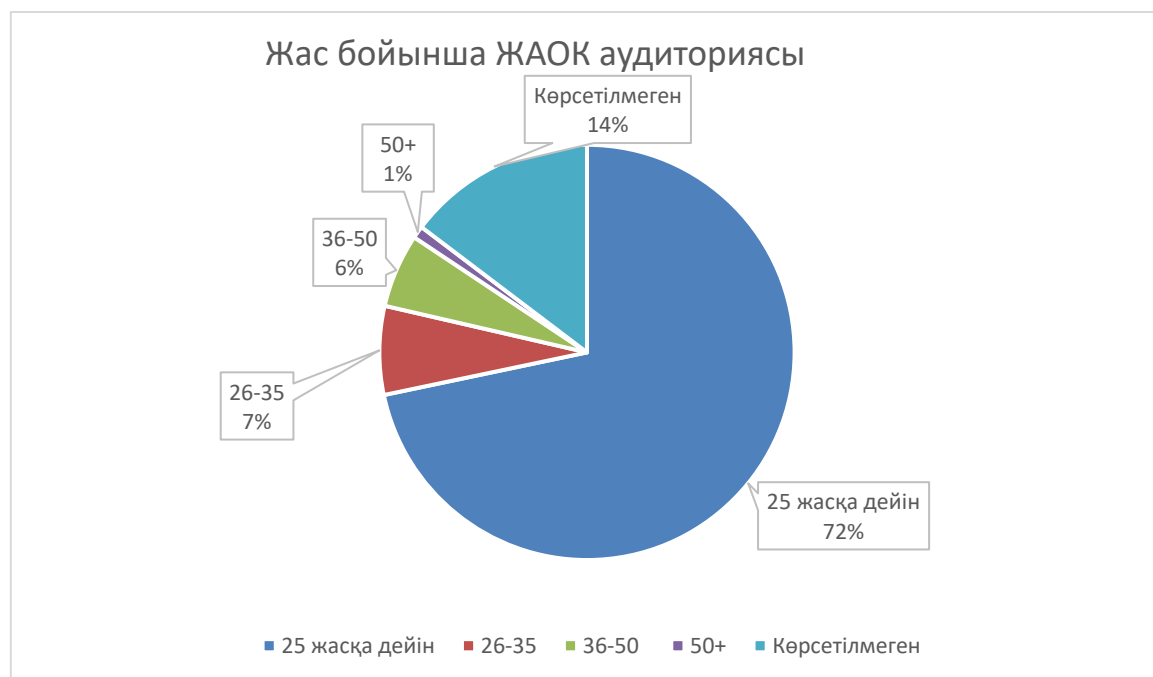
26-35 жас – 3539 адам,

36-50 жас – 2946 адам,

50+ - 495 адам,

Олар жасын көрсетпеді – 7529 адам.

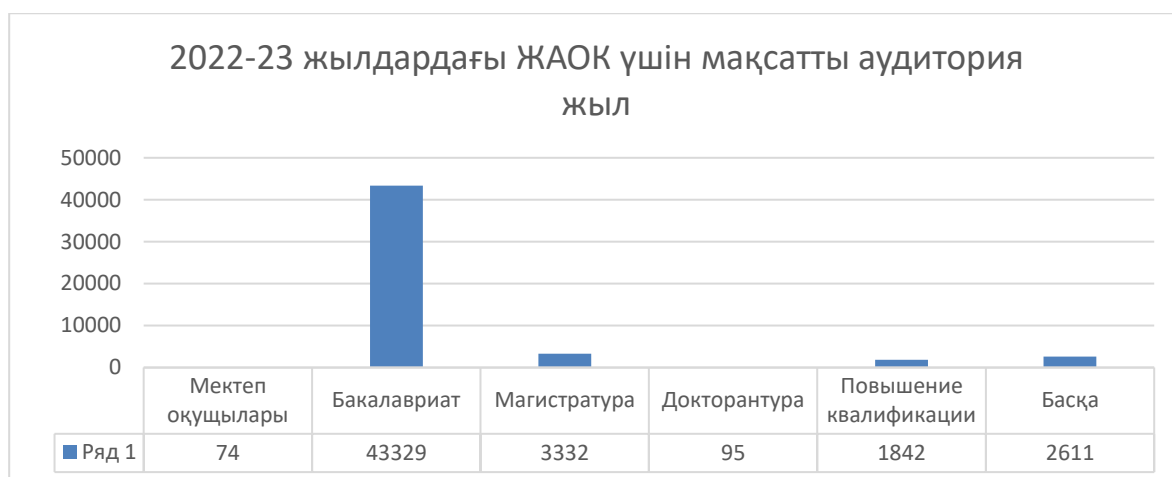
ЖАОК студенттерінің ең көп саны 25 жасқа дейінгі жастар.

Сонымен қатар, онлайн курстардың мақсатты аудиториясы еліміздің жоғары оқу орындарының студенттері ғана емес, сонымен қатар мектеп оқушылары, біліктілігін арттырғысы келетін адамдар; Кейбір оқушылар білім деңгейін көрсетпеген.

Білім деңгейі бойынша 2022-2023 жылдарға арналған ЖАОК мақсатты аудиториясы: мектеп оқушылары – 74 адам, бакалавриат студенттері – 43 329 адам, магистранттар – 3 332 адам, докторанттар – 95 адам, біліктілігін арттырғысы келетіндер – 1 842 адам, басқалары (студенттер) деңгейін көрсетпеген) – 2611 адам.

Мақсатты аудиторияның ішінде бакалавриат студенттері ең көп ұсынылған – олардың үлесі 84%. Магистранттар мен жалпы докторанттар арасында ЖАОК танымалдылығы шамалы, магистранттардың үлесі 6%, ал докторанттардың бір пайыздан азы - 0,2% болды. Тиісінше, магистранттар мен докторанттарды ЖАОК пайдалануға көбірек тарту бойынша жұмыс қажет.

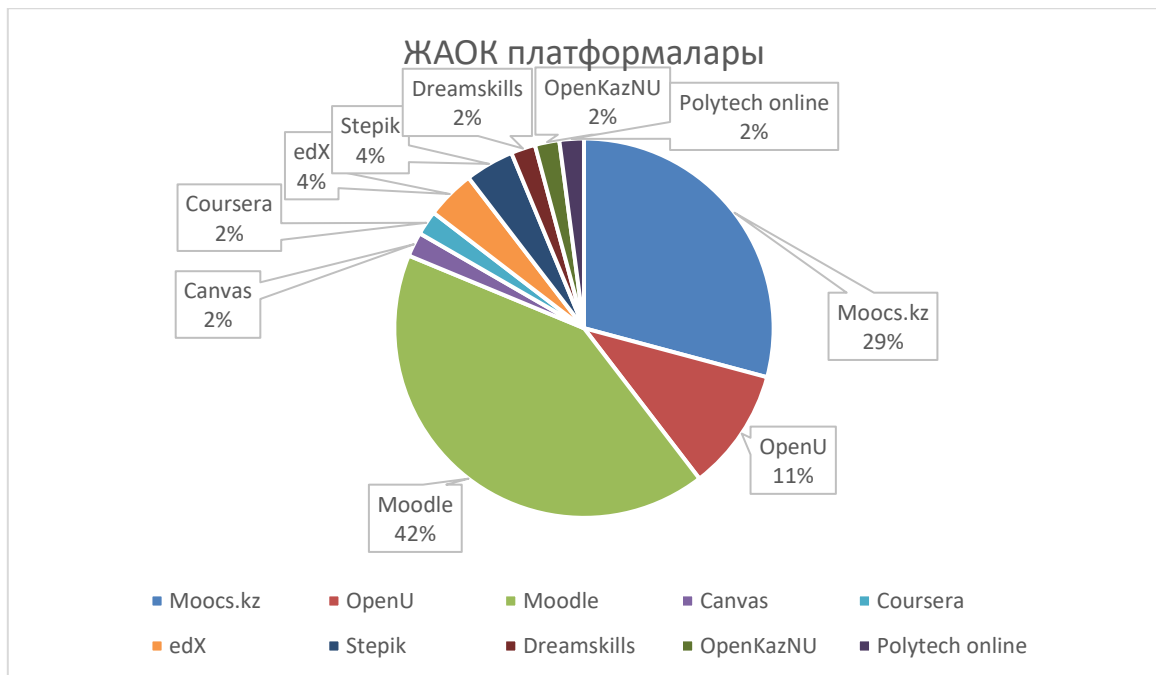

ЖАОК студенттері аймақтар бойынша:

Аймақ	ЖАОК енгізетін ЖОО саны Студенттер саны	ЖАОК енгізетін ЖОО саны Студенттер саны
Астана	6	22 783
Алматы	12	3 575
Шымкент	3	260
Абай ауданы	1	38
Ақмола облысы	1	2 482
Атырау облысы	1	242
Шығыс Қазақстан облысы	3	7941
Жамбыл облысы	1	316
Батыс Қазақстан облысы	3	Студенттердің есептері жоқ
Қарағанды облысы	5	7 754
Қостанай облысы	3	309
Қызылорда облысы	1	348
Маңғыстау облысы	1	Студенттердің есептері жоқ
Павлодар облысы	3	4 898
Солтүстік Қазақстан облысы	1	88
Түркістан облысы	1	343
Ұлытау өңірі	2	86
Барлығы	47	51 283

Өзіндік даму платформаларында 2 ОБПО бар: ҚазҰУ. Әл-Фараби (OpenKazNU – 95 ЖАОК) және ҚазҰТУ ат. Қ.Сәтпаева (Polytech Online – 17 ЖАОК).

ЖЖОКБҰ келесі платформаларда ЖАОК орналастырады: Moodle (20), ЖАОКs.kz (14), OpenU (5), OpenKazNU (1), Polytech Online - (1), Coursera (1), edX (2), Canvas (1).), Степик (2), Dreamskills академиясы (1). Тек ҚазҰУ. Әл-Фараби Ұлы Петр Санкт-Петербург политехникалық университетімен бірлесіп әзірлеген курстар – Молекулярлық биология әдістері бойынша ЖАОК енгізеді. Coursera ең танымал халықаралық ЖАОК платформасы болғандықтан, бұл платформа үшін көбірек курстар әзірлеу қажет. Бұл шетелдік студенттерді көбірек тартуға мүмкіндік береді, осылайша отандық дамыған ЖАОК-ті танымал етеді, бұл жалпы алғанда Қазақстанда қашықтықтан оқытудың дамуына оң әсер етеді.

Бұл мониторинг Қазақстанның жоғары оқу орындарының ЖАОК құру және дамыту бойынша тиімді жұмыс істеп жатқанын көрсетті. ЖАОК құру және енгізу қашықтықтан оқытудың жоғары деңгейін қолдаудың жақсы құралы болып табылады.

ЖАОК енгізудегі қиындықтар

ЖЖОКБҰ мәлімдеген ЖАОК-ті жүзеге асырудағы проблемаларға мыналар жатады: ЖАОК дамыту үшін бірыңғай нормативтік құжаттың болмауы; педагогикалық ұжымның төмен қызығушылығы; студенттердің ЖАОК артықшылықтары туралы хабардарлығының төмендігі; ЖАОК курстарын жаңарту және құру үшін қаржылық ресурстардың болмауы; студенттердің мотивациясының төмендігі (бастапқы қабылданған қатысушылардың шамамен 5%-ы курстарды аяқтайды).

ЖЖОКБҰ-ның өзі проблемаларды шешудің келесі жолдарын ұсынады: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі деңгейінде онлайн курстарды әзірлейтін педагогикалық қызметкерлерді міндетті ынталандыру талаптарын бекітеді: бекітілген еңбек шығындарының сметасына сәйкес қаржылық жағынан не, немесе университеттің қалауы бойынша әзірлеушінің оқу жүктемесіне ЖАОК әзірлеуді қосу; біліктілікті арттыру курстарын өткізу; материалдық-техникалық базаны жаңарту; ЖАОК ақпараттық және маркетингтік әлеуетін дамыту; ЖАОК курстарын жаңарту және құру үшін қаржылық ресурстарды тарту; Мұғалім-ЖАОК әзірлеушісінің зияткерлік меншік құқықтарын қорғауды қамтамасыз ету.

ЖАОК енгізудегі мәселелерді шешуге дұрыс көзқараспен олардың саны мен курстарының сапасын арттыруға болады, бұл Қазақстанда әзірленген курстардың жалпы имиджіне оң әсер етеді, осылайша тек жергілікті ғана емес, сонымен қатар шетелдіктердің де қызығушылығын тудырады. студенттер. Бұл Қазақстан Республикасының жоғары оқу орындарына түсуге ниет білдірген шетелдік студенттер санының артуына әкелуі мүмкін.

Қашықтықтан оқытудың тиімділігі

Жалпы ЖЖОКБҰ келесі көрсеткіштер бойынша қашықтан оқытудың жоғары тиімділігін атап өтеді (он балдық шкала бойынша ЖЖОКБҰ-ның өзі бағалау):

- DO-да DER қолданудың тиімділігі (орташа балл – 8,8)

- БӨ сапасы (орташа балл – 8,3);
- оқу жоспарының икемділігі (орташа балл – 8,6);
- мұғалімдер мен студенттер арасында дер кезінде және тиімді кері байланыс (орташа балл – 8,7);
- студенттердің үлгерімі (орташа балл – 8,1).

Осылайша, университеттер қашықтан оқитын студенттердің үлгеріміндегі проблемаларды анықтауы қажет екені анық, өйткені бұл параметр GVPO бойынша ең төменгі орташа баллды алды.

Қорытынды

2022-2023 оқу жылының бірінші жартыжылдығында жүргізілген мониторинг нәтижелері бойынша:

- 71 ЖЖОКБҰ of Kazakhstan қашықтан оқыту мүмкіндігін ұсынады
- Қашықтық форматтағы студенттер саны 8 ЖЖОКБҰ-да 46 адамды құрады;
- ДО-ға тартылған педагогикалық қызметкерлердің саны 16 894 адамды құрады
- СЕР саны 4 710 550 құрады;
- 102 ЖЖОКБҰ-да цифрлық платформаның болуы;
- 99 ЖЖОКБҰ-да онлайн-прокторинг жүйесінің болуы;
- 101 ЖЖОКБҰ-да қарыз алуды анықтау жүйесінің болуы;
- жатақхананың электронды тіркеу жүйесінің болуы – 71 ЖЖОКБҰ;
- ЖАОК 47 ЖЖОКБҰ-да жүзеге асырылды;
- ЖАОК саны 1106 құрады;
- ЖАОК тыңдаушыларының саны 51 283 адамды құрады.